

Tamás Gáspár Miklós

Kérdés az SZDSZ-höz

Eörsi István a Népszavában kifogásolta azokat az izetlen megjegyzéseket, amelyeket Budapest VII. kerületének liberális (szabad demokrata) alpolgármestere „Önkényes lakásfoglalók” kilakoltatásához fűzött. **Eörsi István** szerint – és szerintem is – a súlyos

bajba került szegény család esetének alpolgármesteri kommentárja (minimum) antihumanista és (hogy az elterjedt álszent eufemizmussal éljek) „kirekesztő” volt. **Eörsi** cikkének hangja ugyan éles, de tartalma nem különösebben radikális. Az ilyesmi, habár szomorú, előfordul.

A szerdai Népszavában (2000. július 19.) azonban Ungár Klára, az SZDSZ ügyvivője (ez a cím valaha rang volt, amelyet még a politikai vetélytársak is tiszteltek...), továbbá Molnár István, az SZDSZ VII. kerületi elnöke sajnós választott **Eörsi Istvánnak** (a szerzők őt Pistának szólítják, nyilván saját közírói „hiteltökésűlyukat” növelendő). Ungár és Molnár írása pokrócgoromba, stílustalan személyes támadás, de evvel most nem foglalkozom.

A szerzők azt vetik **Eörsi** szemére, hogy liberális létére megfélemedezik a tulajdon szentségéről. A két liberális politikus téved: elvnek néznek egy régi szófordulatot. Ungár és Molnár nem látszik tudni róla, hogy a történelmi magyar liberalizmus egyik legfontosabb harca a tulajdon egyik, akkor gazdaságilag és politikailag leghatalmasabb formája, a világi és egyházi nagybirtok, latifundium ellen folyt. Ennek a tulajdonnak a szentségét a magyar szabadelvűség nem tisztelte.

Ungár és Molnár nem tud róla, hogy a liberalizmus egyik legfontosabb küzdelme – föl tudják vajon idézni Abbé Grégoire és William Willberforce alakját, s ha már az övéket nem, az Abraham Lincolnét? – az emberi személyek tulajdonlása (vulgo: a rabszolgaság) ellen folyt, amelyet a déli konzervatívok a tulajdon szentségére, a tagállamok jogaira (és persze a feketék faji alacsonyabb rendűségére, szociális felelőttségére és bűnöző hajlamaira) hivatkozva védtek. Ungár és Molnár még arról sem tud, hogy saját pártjuk sem tisztelte a tulajdon szentségét, amikor kétségbe vonták az MSZMP-pártapparátus rendelkezési jogát az állami vagyon fölött, sikeres mozgalmat indított az ún. „vagyonátmentés” ellen, és hozzájárult ahhoz, hogy a bukott pártállami rendszerhez kötődő társadalmi szervezetek tulajdonát elvonják, magyarul: elkobozzák.

Ugyanis a liberálisok számára csak egyvalami szent: a szabadság.

Igaz, hogy a liberálisok úgy vélik: általában a tőkés magántulajdonon alapuló piacgazdaság a legalkalmasabb a független, önálló egzisztenciák számának növelésére, akik nem függenek a nagy üzleti konglomerátumoktól és a kormányzattól, és ennek önálló értékét is tulajdonitanak, tehát nem tekintik pusztá eszköznek a szabadság (mint cél) eléréséhez. De az épelméjű ember nem szokta kétségbe vonni, hogy a közjó érdekében a tulajdonjogot korlátozni lehet – legalábbis olyan ember nem, aki a civilizáció szokott alapintézményeit meg akarja tartani. Míg az anarchisták azt

tartják, hogy a tulajdon: lopás, a másik póluson (az Észak-Amerikában igen befolyásos) libertárius konzervatívok és középnyugati populisták már kétszáz éve azt hirdetik, hogy az adó: lopás. És minden adó, illeték, járulék, vám korlátozza a tulajdonunk (és jövedelmünk) fölötti szabad rendelkezés jogát. Ha hiszünk a közjó és a közérdek valóságos létezésében, vagyis abban, hogy a politikai közösségnek (a népnek) az eltérő magánérde-

A hangfogós cigányozás (szalonrassizmus) és a szegény nép iránti jeges közöny nem fér össze a párt hagyományával és elveivel. Eddig azt gondolhattuk, a magyar liberális párt hangfogót tett az antirasszizmusára...

kek halmazán túl is vannak közös érdekei és erkölcsi javai, akkor elfogadtuk azt az előföltevést, hogy valamiféle kormányzatra (államra) szükség van. Ha az állam (honpolgárok által újra és újra, szabadon definiált) közérdek és közjó letéteményese, akkor a tulajdonjog korlátozása – például azok érdekében, akiknek nincs vagyonuk, akik valamilyen szociális patológia vagy gazdasági fejlemény miatt nem tudják magukat eltartani, nem tudnak magukról gondoskodni – józan határok között liberálisok számára sem elképzelhetetlen, amint azt a különféle nevek szereplő liberális nyugati kormányok napi gyakorlata is illusztrálja. Gondoljunk a kartell- és trösztellenes törvényekre (lásd a Microsoft híres kázusát), a verseny szabályozására stb. Az adó csak akkor lopás, ha erkölcsileg elfogadhatatlan célra fordítják vagy eltapsolják. De nem föltétlenül az – s hogy ne is lehessen az, arra való volna a demokratikus parlamenti ellenőrzés (amely nálunk pillanatnyilag szünetel) és a szabad, kritikai nyilvánosság. Visszatérve a konkrét esethez: nincs elvi akadály annak, hogy az állam – ne tévedjünk: az önkormányzat, a helyhatóság is állam, bár nem kormányzati szerv, nincs alárendelve a központi kormánynak; az állam tágabb fogalom, mint a kormányzat, amely tágabb fogalom, mint a miniszterekből és államtitkárokból álló végrehajtó szerv, a kabinet – ne vehetné időlegesen igénybe az üresen álló lakásokat a hajléktalank részére, mint ahogy annak se, hogy (humanizmusból) olykor szemet hunyjon az önkényes lakásfoglalás fölött (mint olykor Londonban, Amszterdamban, Berlinben stb.), ha a körülmények ezt nem teszik lehetővé, például ha a kérdéses ingatlan a saját tulajdona, tehát nem kell harmadik féllel is egyezkednie.

Amit **Eörsi** javasol, az nem példátlan. Hogy a hajléktalank, csövesek nem ismerik a jogukat? (Evvél érvelnek Ungárék.) Ahol a fedél nélküliek élnek, ott nincs ismeretterjesztés. És ameddig nem lesz szociális lakásépítés – mert lesz, ebben bizonyos vagyok: a magyar nép erkölcsi érzéke szerintem ezt előbb-utóbb ki fogja kényszeríteni –, addig is segíteni kell valahogy ezeken az embereken, akik felebarátaink és honfitársaink. Ez csak addig törvényszerű, ameddig a befolyásos VII. kerületi és egyéb liberális politikusok nem alkotnak képzeltgazdag és újító szellemű rendeleteket, amelyek

a hajléktalanság elfogadhatatlan erkölcsi és szociális anomáliáját – legalább időlegesen, legalább egy kicsit – enyhítik. A tulajdonjogi dogmatizmusra szép példát mutatott az a Tisza menti falu (annak is SZDSZ-es a polgármestere, ha jól emlékszem), ahol megbüntetik az éhezőket, mert a szemeteskannában kutatnak élelem után. Hiszen a hulladék is tulajdon. Ha jól értem, bár ez nem világos, Ungárék nem értenek egyet Juharos Róbert képviselő (Fidesz-MPP) törvényjavaslatával, amely megföllebbezhetetlen közigazgatási eljárással „rendezné le” a hajléktalankat, önkényes lakásfoglalókat és egyéb idegenszívű csöcseléket. Ha ez így van, becsületükre válik. De az nem derül ki, miben különbözik álláspontjuk a Juharosétól. A stílusuk vagy stílustalanságuk mindenesetre nem különbözik.

Az is föltűnő, hogy a VII. kerületi liberális alpolgármester (hogy igen-igen finoman szóljunk) szelektív antirasszizmusa semmiféle kritikai észrevételre nem ihleti az SZDSZ ügyvivőjét (aki fontos állást tölt be a kerületben, méghozzá az önkormányzati ingatlanok, tehát a kilakoltatások ügyét is intéző Vagyongazdálkodó Rt. igazgatója, amit a cikkben szemérmesen elhallgatnak) és helyi vezetőjét. Sok bokros teendőjük közepette ők inkább **Eörsi István** – írónak kissé, hm, nehézkes – szidalmazására pazarolják értékes idejüket. A hangfogós cigányozás (szalonrassizmus) és a szegény nép iránti jeges közöny nem fér össze a párt hagyományával és elveivel. Eddig azt gondolhattuk, a magyar liberális párt hangfogót tett az antirasszizmusára, mert az efféle állítólág népszerűtlen. De lassacskán bizonytalanná válik, hogy az SZDSZ bizonyos politikusai voltaképpen a mijükre is tesznek fel hangfogót.

Kérdésem az SZDSZ-höz: hajlandó-e a párt valamelyik vezető testülete vagy vezető politikusa nyilvánosan megfeddni vagy megdorgálni VII. kerületi militánsait (akik egyike a párt legfőbb országos vezetőségének is tagja), amint azt hasonló esetben más pártoktól elvárja, igen vagy nem? (Közben az SZDSZ/MSZP vezetésű XIV. kerületben is hasonló fölháborító, botrányos eset történt: az utcára kergettek roma családokat, miközben a szomszédban lakások állnak üresen...)

Lehet, hogy **Eörsi** kicsit túlzott, amikor miépes illatot orrontott a liberális kerületi alpolgármester nyilatkozatában. De az, hogy Ungár Klára és kollégája fideszes cikket írt, fideszes eszmékkel és fideszes irállyal, az hétszentség. Én nem várok el a párttól olyasmit, hogy a Munka törvénykönyve gyalázatos módosítása ellen tiltakozzék. Majd megteszik mások, akiknek fontos: jelentős szervezetek és magányos irástudók. De az ügy, amelybe itt Ungár Klárák beletipornak, az még közös ügynek tetszett.

Jó volt tudni, hogy a gyöngék védelmében azért többnyire mégis lehetett bízni az SZDSZ-ben. Legalább annyira, hogy sejthette az ember: a párt utálja a szerencsétlen romákkal és más ágrólszakadtakkal szembeni hatósági erőszakoskodást, szivtelenséget, részvétlenséget, ha nem is hajlandó vagy képes mozgósítani ellene az erőit. Ez az egész kilakoltatási ügy talán kis dolognak látszhatik, de nem az. Az SZDSZ-nek végre szólnia kell, azon túl, hogy vezetői borongós interjúban keseregnek „a haladó értelmiség” különös, különös szokásain. Szóval: igen vagy nem?